ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย (จนถึงวันเดาะกฐิน)

* * * * * * * * *

พระบาลีจีวรขันธกะ

ตุยฺเหว ภิกฺขุ ตานิ จีวรานิ **ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย**าติ. อิธ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอโก วสฺสํ วสติ. ตตฺถ มนุสฺสา สงฺฆสฺส เทมาติ จีวรานิ เทนฺติ. อนุชานามิ ภิกฺขเว ตสฺเสว ตานิ จีวรานิ **ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย**าติ.

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ดูก่อนภิกษุ จีวรเหล่านั้น เป็นของเธอเท่านั้น **จนถึงวันเดาะกฐิน** (จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔) ภิกษุทั้งหลาย ก็ในกรณีนี้ ภิกษุอยู่จำพรรษารูปเดียว ชาวบ้านท้องถิ่นนั้น พากันถวายจีวรหลายผืนด้วยกล่าวว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายสงฆ์ ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตจีวรเหล่านั้นแก่ภิกษุรูปนั้นเท่านั้น **จนถึงวันเดาะกฐิน** (จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔)

อรรถกถาสมันตปาสาทิกา อธิบายพระพุทธดำรัสในประเด็นนี้ไว้ว่า

ตุยฺเหว ภิกฺขุ ตานิ จีวรานีติ อญฺญตฺร คเหตฺวา หฏานิปิ ตุยฺเหว น เตสํ อญฺโญ โกจิ อิสฺสโรติ. เอวญฺจ ปน วตฺวา อนาคเตปิ นิกฺกุกฺกุจฺจา คณฺหิสฺสนฺตีติ ทสฺเสตุํ อิธ ปนาติอาทิมาห.

ข้อว่า **ตุยฺเหว ภิกฺขุ ตานิ จีวรานิ** อธิบายว่า จีวรเหล่านั้นแม้ที่เธอถือนำไปแล้วในที่อื่น ย่อมเป็นของเธอเท่านั้น, ใคร ๆ อื่นไม่เป็นใหญ่แห่งจีวรเหล่านั้น.

ก็แล ครั้นตรัสอย่างนั้นแล้ว เพื่อจะแสดงว่า แม้ในอนาคตกาล ภิกษุทั้งหลายจักไม่ตะขิดตะขวงใจรับ จึงตรัสคำว่า อิธ ปน เป็นต้น.

ตสฺเสว ตานิ จีวรานิ ยาว กฐินสฺส อุพฺภารายาติ สเจ คณปูรเก ภิกฺขู ลภิตฺวา

กฐินํ อตฺถตํ โหติ ปญฺจ มาเส โน เจ อตฺถตํ โหติ เอกํ จีวรมาสเมว...

ข้อว่า **ตสฺเสว ตานิ จีวรานิ ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย** อธิบายว่า ถ้าได้กรานกฐินเพราะได้ภิกษุคณปูรกะ จีวรเหล่านั้น เป็นของภิกษุรูปนั้นเท่านั้น ๕ เดือน หากไม่ได้กรานกฐินเพราะไม่ได้ภิกษุคณปูรกะ จีวรเหล่านั้น เป็นของภิกษุรูปนั้นเท่านั้นตลอดจีวรมาสเดือนเดียวเท่านั้น...

อิทํ หิ เอตฺถ ลกฺขณํ เยน เตนากาเรน สงฺฆสฺส อุปฺปนฺนวตฺถํ อตฺถตกฐินสฺส ปญฺจ มาเส อนตฺถตกฐินสฺส เอกํ จีวรมาสํ ปาปุณาติ. ยํ ปน อิทํ อิธ วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺส เทมาติ วา วสฺสาวาสิกํ เทมาติ วา วตฺวา ทินฺนํ ตํ **อนตฺถตกฐินสฺสาปิ ปญฺจ มาเส ปาปุณาติ**.

ความจริง ในพระพุทธดำรัสว่า **ตสฺเสว ตานิ จีวรานิ ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย** นี้ มีลักษณะดังนี้ : ผ้าที่เกิดขึ้นแก่สงฆ์โดยวิธีการใดก็ตาม ย่อมถึงแก่ภิกษุผู้กรานกฐินแล้ว ตลอด ๕ เดือน แก่ภิกษุผู้ไม่ได้กรานกฐิน ตลอดจีวรมาสเดือนเดียว ส่วนผ้านี้ใดที่ทายกกล่าวถวายว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาในวัดนี้ หรือว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายผ้าจำนำพรรษา **ผ้านั้นย่อมถึงแม้แก่ภิกษุผู้มิได้กรานกฐิน ตลอด ๕ เดือน**.

คำอธิบาย

บาลีอรรถกถาว่า **...ตํ อนตฺถตกฐินสฺสาปิ ปญฺจ มาเส ปาปุณาติ (...ผ้านั้นย่อมถึงแม้แก่ภิกษุผู้มิได้กรานกฐิน ตลอด ๕ เดือน)** เป็นหลักฐานยืนยันได้ว่า **การที่ภิกษุจะเป็นเจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในผ้าที่ทายกถวาย มีกำหนดระยะเวลานานที่สุด ๕ เดือนนั้น** มิได้ขึ้นอยู่กับการที่ภิกษุนั้นต้องได้กรานกฐิน และมิได้ขึ้นอยู่กับ

พระบาลีว่า ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย (จนถึงวันเดาะกฐิน) **แต่ขึ้นอยู่กับคำกล่าวถวายของทายก** ในพระบาลีที่ถูกนำมาตีความ**นั้น ทายกกล่าวถวายว่า** สงฺฆสฺส **เทม ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอถวายแก่สงฆ์ ซึ่งมีพระพุทธานุญาตในเรื่องกรอบเวลาไว้ว่า ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย (จนถึงวันเดาะกฐิน) คือนานที่สุด ๕ เดือน** กรณีนี้จัดอยู่ในมาติกา (หัวข้อถวายจีวร) ข้อที่ ๔ คือ **สงฺฆสฺส เทติ (ถวายแก่สงฆ์)** ข้อเท็จจริงปรากฏว่า เป็นการถวายหลังจากออกพรรษา ซึ่งหากจะกล่าวถวายให้ตรงกับกาลเวลา ควรกล่าวถวายว่า **วสฺสํ วุตฺถสฺส สงฺฆสฺส เทติ (ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว) ด้วยเหตุนี้นี่เอง** พระอรรถกถาจารย์จึงถือพระพุทธดำรัสว่า **ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย (จนถึงวันเดาะกฐิน) คือนานที่สุด ๕ เดือน เป็นไกด์ไลน์อธิบายว่า ยํ ปน อิทํ อิธ วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺส เทมาติ วา วสฺสาวาสิกํ เทมาติ วา วตฺวา ทินฺนํ ตํ อนตฺถตกฐินสฺสาปิ ปญฺจ มาเส ปาปุณาติ** (ส่วนผ้านี้ใดที่ทายกกล่าวถวายว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาในวัดนี้ หรือว่าข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายผ้าจำนำพรรษา **ผ้านั้นย่อมถึงแม้แก่ภิกษุผู้มิได้กรานกฐิน ตลอด ๕ เดือน**)

ด้วยเหตุที่พระบาลีว่า ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย จนถึงวันเดาะกฐิน (จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔) มีความหมายตามที่พระอรรถกถาจารย์อธิบายไว้ว่า ปญฺจ มาเส (ตลอด ๕ เดือน) ดังนั้น อรรถกถาว่า ยํ ปน อิทํ อิธ วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺส เทมาติ วา วสฺสาวาสิกํ เทมาติ วา วตฺวา ทินฺนํ **ตํ อนตฺถตกฐินสฺสาปิ ปญฺจ มาเส ปาปุณาติ** (ส่วนผ้านี้ใดที่ทายกกล่าวถวายว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาในวัดนี้ หรือว่าข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายผ้าจำนำพรรษา **ผ้านั้นย่อมถึงแม้แก่ภิกษุผู้มิได้กรานกฐิน ตลอด ๕ เดือน**) จึงมีความหมายที่ให้สำเร็จเป็นพระบาลีว่า **ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย** ได้ ดังนี้ว่า ยํ ปน อิทํ อิธ วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺส เทมาติ วา

วสฺสาวาสิกํ เทมาติ วา วตฺวา ทินฺนํ ตํ อนตฺถตกฐินสฺสาปิ **ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย** ปาปุณาติ ส่วนผ้านี้ใดที่ทายกกล่าวถวายว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาในวัดนี้ หรือว่าข้าพเจ้าทั้งหลายขอถวายผ้าจำนำพรรษา ผ้านั้นย่อมถึงแม้แก่ภิกษุผู้มิได้กรานกฐิน **จนถึงวันเดาะกฐิน** (จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔) ดังนั้นพระบาลีว่า **ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย จนถึงวันเดาะกฐิน** (จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔) **จึงมิใช่ข้อที่จะยืนยันให้ทราบว่า ภิกษุรูปเดียว ต้องได้กรานกฐินมาแล้ว หรือจักต้องได้กรานกฐิน** แต่แท้จริงแล้ว **พระบาลีดังกล่าว เป็นบทกำหนดการตามพระพุทธบัญญัติในเรื่องวันสิ้นสุดอานิสงส์กฐินซึ่งเป็นกำหนดการคงที่ไม่เปลี่ยนตั้งแต่ทรงอนุญาตจวบถึงวันอันตรธานแห่งพระพุทธศาสนา** มิใช่กำหนดการที่จะบ่งบอกว่า ใครได้กรานกฐินหรือใครไม่ได้กรานกฐินแต่อย่างใดทั้งสิ้น

จบคำอธิบายในประเด็น อนุชานามิ ภิกฺขเว ตสฺเสว ตานิ จีวรานิ ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย

* * * * *

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงวางมาติกา คือหัวข้อในการที่จีวรเกิดขึ้น (ในการได้มาซึ่งจีวร) ไว้ในจีวรขันธกะ ๘ หัวข้อด้วยกัน เรียกว่า มาติกา ๘ คือ

๑.	สีมาย เทติ	ถวายแก่สีมา
๒.	กติกาย เทติ	ถวายตามกติกา
๓.	ภิกฺขาปญฺญตฺติยา เทติ	ถวายในสถานที่จัดภิกษา
๔.	สงฺฆสฺส เทติ	ถวายแก่สงฆ์
๕.	อุภโตสงฺฆสฺส เทติ	ถวายแก่สงฆ์ทั้งสองฝ่าย
๖.	วสฺสํ วุตฺถสฺส สงฺฆสฺส เทติ	ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว
๗.	เทติ อาทิสฺส เทติ	ถวายเจาะจง
๘.	ปุคฺคลสฺส เทติ	ถวายแก่บุคคล

พระอรรถกถาจารย์ อธิบายความหมายของมาติกาข้อว่า **วสฺสํ วุตฺถสฺส สงฺฆสฺส เทติ ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาแล้ว** ไว้ดังนี้ :

วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺส เทตีติ วิหารํ ปวิสิตฺวา อิมานิ จีวรานิ วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺส ทมฺมีติ เทติ.

ข้อว่า **วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺส เทติ** ถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษา อธิบายว่า ทายกเข้าไปยังวิหารแล้วถวายว่า ข้าพเจ้าขอถวายจีวรเหล่านี้ แก่สงฆ์ผู้จำพรรษา

ยาวติกา ภิกฺขู ตสฺมึ อาวาเส วสฺสํ วุตฺถาติ ยตฺตกา วสฺสจฺเฉทํ อกตฺวา ปุริมวสฺสํ วุตฺถา เตหิ ภาเชตพฺพํ อญฺเญสํ น ปาปุณาติ. ทิสา ปกฺกนฺตสฺสาปิ สติ คาหเก **ยาว กฐินสฺส อุพฺภารา** ทาตพฺพํ.

ข้อว่า **ยาวติกา ภิกฺขู ตสฺมึ อาวาเส วสฺสํ วุตฺถา** อธิบายว่า ภิกษุมีจำนวนเท่าไร จำพรรษาแรก ไม่ทำให้ขาดพรรษา ภิกษุเหล่านั้น พึงแจกกัน จีวรนั้นย่อมไม่ถึงแก่ภิกษุเหล่าอื่น. เมื่อมีผู้รับแทน พึงให้แม้แก่ภิกษุผู้หลีกไปสู่ทิศ **จนถึงวันเดาะกฐิน** (จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔)

สเจ ปน พหิอุปจารสีมายํ ฐิโต วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺส ทมฺมีติ วทติ สมฺปตฺตานํ สพฺเพสํ ปาปุณาติ. อถ อสุกวิหาเร วสฺสํ วุตฺถสงฺฆสฺสาติ วทติ ตตฺถ วสฺสํ วุตฺถาเนเมว **ยาว กฐินสฺสุพฺภารา** ปาปุณาติ.

ก็ถ้าว่า ทายกอยู่ภายนอกอุปจารสีมา กล่าวว่า ข้าพเจ้าขอถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษา จีวรนั้น ย่อมถึงแก่ภิกษุทุกรูปที่มาถึง. ถ้าทายกกล่าวว่า ข้าพเจ้าขอถวายแก่สงฆ์ผู้จำพรรษาในวัดโน้น จีวรย่อมถึงแก่ภิกษุทั้งหลายผู้จำพรรษาในวัดนั้นเท่านั้น **จนถึงวันเดาะกฐิน** (จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔)

คำอธิบาย

ยาว กฐินสฺส อุพฺภารา (จนถึงวันเดาะกฐิน) **ในประเด็นภิกษุผู้หลีกไปสู่ทิศ**

และภิกษุทั้งหลายผู้จำพรรษาในวัดนั้น ไม่อาจเป็นข้อยืนยันได้ว่า ภิกษุนั้น ๆ ได้กรานกฐินแล้วหรือจักได้กรานกฐิน เพราะแม้ภิกษุนั้น ๆ มิได้กรานกฐิน พระอรรถกถาจารย์ ก็กำหนดกรอบเวลาไว้ว่า **ยาว กฐินสฺส อุพฺภารา (จนถึงวันเดาะกฐิน)** ฉันใด **ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย** ในประเด็นที่ทรงอนุญาตจีวรเหล่านั้นแก่ภิกษุรูปนั้นเท่านั้น (อนุชานามิ ภิกฺขเว ตสฺเสว ตานิ จีวรานิ ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย) ก็ไม่อาจจะนำมาเป็นข้อยืนยันได้ว่า ภิกษุนั้นได้กรานกฐินแล้วหรือจักได้กรานกฐิน ฉันนั้น เพราะเหตุว่า ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย เป็นกรอบเวลา ดุจดังพระบาลีที่แสดงถึงกรอบเวลาต่าง ๆ คือ

ยาว	**อรุณุคฺคมนา**	**จนถึงเวลาอรุณขึ้น**
ยาว	**สุริยุคฺคมนา**	**จนถึงเวลาดวงอาทิตย์ขึ้น**
ยาว	**สุริยสฺสุคฺคมนา**	**จนถึงเวลาอาทิตย์ขึ้น**
ยาว	**มชฺฌนฺติกา**	**จนถึงเวลาเที่ยงวัน**
ยาว	**สมนฺธการา**	**จนถึงเวลาพลบค่ำ**

ซึ่งกรอบเวลาดังกล่าว ไม่เคยมีใครเป็นเจ้าของ ฉันใด ภิกษุรูปเดียวนั้น ก็ต้องไม่เคยเป็นเจ้าของกรอบเวลา คือ ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย จนถึงวันเดาะกฐิน ฉันนั้นเหมือนกัน

จบคำอธิบาย

บทความดังกล่าวมานี้ เป็นวินัยโอสถสำหรับท่านที่ติดอยู่กับความเชื่อที่ว่า พระบาลีว่า **ยาว กฐินสฺส อุพฺภาราย** เป็นข้อยืนยันว่า ภิกษุจำพรรษาอยู่รูปเดียว ต้องได้รับกฐินและหรือกรานกฐินได้ เพราะช่วยให้เปลี่ยนความเชื่อดังกล่าวนั้นได้.

(พระราชบัณฑิต)

๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๗